

Sơ đồ hệ thống kiến thức bài Sông Đà (đơn giản – hệ thống – dễ ghi nhớ)

Chặng	Miêu tả	Liên tưởng, so sánh	Tác dụng
Cảnh đá bờ sông dựng vách thành	– “mặt sông chỗ ấy chỉ lúc đứng ngó mới thấy mặt trời” – lúc chính ngó luôn luôn âm u, lạnh lẽo đến ghê người. –	– vách đá thành chẹt lòng sông Đà như một cái yết hầu”. – Đứng bên này bờ nhẹ tay ném hòn đá qua bên kia vách và có quãng con nai con hổ đã có lần vọt từ bờ này sang bờ kia. – cảm thấy mình như đứng ở hè một cái ngõ mà ngóng vọng lên một khung cửa sổ nào trên cái tầng nhà thứ mấy nào vừa tắt phụt đèn điện	– vừa giúp người đọc hình dung được độ cao của cảnh đá hai bên bờ sông vừa diễn tả được cái lạnh lẽo, âm u của những khúc sông có đá dựng thành vách. – những chỗ đá chẹt lòng sông Đà như cái yết hầu, lưu tốc của dòng chảy là rất lớn, nhất là vào mùa nước lũ. Đi vào một khúc sông như thế, không thể không cảm thấy sự nguy hiểm đang rình rập. – so sánh cái cảm giác của con người giữa thiên nhiên hoang sơ, hùng vĩ với một khoảng khắc của đời sống hiện đại giữa chốn thị thành.

Quãng mặt ghềnh Hát Loóng	– “nước xô đá, đá xô sóng, sóng xô gió” – Quãng này mà khinh suất tay lái thì cũng dễ lật ngửa bụng thuyền	“gùn ghè suốt năm như lúc nào cũng đòi nợ xuýt bất cứ người lái đò sông Đà nào”.	Thủ pháp điệp từ, điệp ngữ, điệp cấu trúc, được hỗ trợ bởi các thanh trắc liên tiếp đã tạo nên âm hưởng dữ dội, nhịp điệu khẩn trương, dồn dập như vừa xô đẩy vừa hợp sức của gió, sóng và đá khiến cho cả ghềnh sông như sôi lên, cuộn chảy dữ dằn.
Những cái hút nước chết người	– những cái hút nước sông Đà giống như những cái giếng bê tông thả xuống sông để chuẩn bị làm móng cầu – khi thì nước ở đây thở và kêu như cửa cống cái bị sặc, khi thì nước ặc ặc lên như vừa rót dầu sôi vào. – những con thuyền phải qua những vùng xoáy nước thật nhanh như ô tô sang số ăn ga cho nhanh để vút qua một quãng đường mượn cạp ra ngoài bờ vực. – cái thuyền bị cái hút nước nó hút xuống: thuyền trồng ngay cây chuối ngược rồi vụt biến đi, bị dìm và đi ngầm dưới lòng sông đến mười phút sau mới thấy tan xác ở khuỷu sông dưới. – anh bạn quay phim táo tợn muốn truyền cảm giác lạ cho khán giả đã dũng cảm ngồi vào một cái	– Tự thân các từ và cụm từ: <i>thở, kêu, sặc, ặc ặc lên, rót dầu</i> vào đã nói lên cường lực ghê gớm của những cái hút nước. – Bằng vốn sống phong phú, bằng trí tưởng tượng sáng tạo, nhà văn đã tô đậm mức độ khủng khiếp của những hút nước qua hàng loạt các so sánh, liên tưởng độc đáo – những tri thức về nhiều lĩnh vực khác nhau (giao thông, điện ảnh) đã giúp Nguyễn Tuân có nhìn đa chiều về một hiện tượng đồng thời làm cho nó hiện hình rõ nét và đọng lại ấn tượng đậm nét trong lòng bạn đọc. Họ bị đặt vào trong cuộc và cảm thấy bồi hồi vì khó bút thoát	

	<i>thuyền thúng tròn vành rồi cho cả thuyền cả mình cả máy quay xuống đáy cái hút Sông Đà – từ đáy cái hút nhìn ngược lên vách thành hút mặt sông chênh nhau tới một cột nước cao đến vài sải. Thế rồi thu ảnh.</i>	khỏi những ám ảnh đầy ma lực mà ngôn từ Nguyễn Tuân truyền tới họ. – đọng lại cuối cùng trong lòng người đọc là một sông Đà được nhìn như một hung thần, gây cảm giác hãi hùng về cuộc quyết đấu dữ dội giữa con người và thiên nhiên đã diễn ra nơi đây hàng bao thế kỉ.
Thác nước	– nghe như oán trách, rồi lại như van xin, khi thì khiêu khích, giọng gằn mà chế nhạo. – Có lúc, nó rống lên như tiếng một ngàn con trâu mộng đang lồng lộn giữa rừng vầu rừng tre nứa nổ lửa.	– nhà văn đã nhân cách hóa con sông, biến nó thành một sinh thể dữ dằn, gào thét trong những âm thanh phong phú, ghê sợ. – Lần đầu tiên trong thơ văn có người lại dùng lửa để miêu tả nước, hai nguyên tố có sức hủy diệt rất lớn lại luôn tương khắc với nhau, có nước thì không có lửa, ngược lại, có lửa thì không có nước.
Trùng vi thạch trận	Trùng vi thứ nhất: Sông Đà bày ra năm cửa trận, có bốn cửa tử, một cửa sinh, cửa sinh nằm lập lờ phía tả ngạn sông. Hàng tiền vệ, có hai hòn canh một cửa đá trông như là sơ hở, thực chất chúng đóng vai trò dụ chiếc thuyền vào tuyến giữa. “Mặt nước hò la vang dậy quanh mình, ùa vào mà bẻ gãy cán chèo vỡ khí trên cánh tay mình. Sóng nước như thể quân liều mạng vào sát nách mà đá trái mà thúc gối vào bụng và hông thuyền. Có lúc chúng đội cả thuyền lên. Nước bám lấy thuyền	– Dưới ngòi bút của Nguyễn Tuân, mỗi hòn đá là một tên lính thủy hung tợn, tên nào trông cũng ngỗ ngược, nhẵn nhúm và sẵn sàng giao chiến. Cả một trận địa đá với những âm mưu, thủ đoạn nham

	<i>như đồ vật túm thắt lưng ông dò dò lật ngửa mình ra giữa trận nước vang trời thanh la bão nạt.</i> Trùng vây thứ hai: “<i>Tăng thêm nhiều cửa tử để đánh lừa con thuyền vào, và cửa sinh lại bố trí lệch qua phía bờ hữu ngạn. Dòng thác hùng beo hồng hộc tế mạnh trên sông đá đánh khuấy quật vu hồi chiếc thuyền</i>”. Tại trận chiến đánh giáp lá cà này, chúng quyết sinh quyết tử với ông lái đò. Khi chiếc thuyền đã vượt qua, bọn sóng nước cửa tử “<i>vẫn không ngớt khiêu khích, mặc dầu cái thằng đá tướng đứng chiến ở cửa vào đã tiu ngiũ cái mặt xanh lè thất vọng</i>”. Trùng vi thứ ba: Ít cửa hơn, bên phải bên trái đều là luồng chết cả. Cái luồng sống ở chặng ba này lại ở ngay giữa bọn đá hậu vệ của con thác. Tại đây những boong-ke chìm và pháo đài đá nổi ở đầu chân thác phải đánh tan cái thuyền. Làm ta liên tưởng đến một trận đấu bóng quyết liệt. Chiếc thuyền như một cầu thủ phải <i>phóng thẳng, chọc thủng cửa giữa, vút, vút, cửa ngoài, cửa trong, lại cửa trong cùng, và như một mũi tên tre xuyên nhanh qua hơi nước, vừa xuyên được vừa tự động lái được lượn được</i>, tiến về phía khung thành và cuối cùng đã hết thác. Trận bóng đã thắng lợi về phe người lái đò tài ba với “<i>tay lái ra hoa</i>”.	hiểm đã được bày ra để sẵn sàng dìm chết con thuyền. Sông Đà đã giao việc cho mỗi hòn, để chúng phối hợp lại thành ba trùng vi nguy hiểm. —
Khi đi máy bay	— dòng chảy uốn lượn của con sông như mái tóc của người thiếu nữ kiêu diễm: con sông Đà <i>tuôn dài tuôn dài như một áng tóc trữ tình, đầu tóc chân tóc ẩn hiện trong mây trời Tây Bắc bung nở hoa ban hoa gạo tháng hai và cuồn cuộn mù khói núi Mèo đốt nương xuân</i>	— dưới ngòi bút tài hoa của Nguyễn Tuân, sông Đà hiện lên như người thiếu nữ Tây

		Bắc với vẻ đẹp trữ tình, trẻ trung và duyên dáng.
Khi đi tàu thủy	– Nguyễn Tuân đã phát hiện những sắc màu tươi đẹp và đa dạng của dòng sông. Nhà văn đã thấy màu nước sông Đà biến đổi theo mùa, mỗi mùa có một vẻ đẹp riêng. <i>Mùa xuân, nước sông Đà mùa xanh ngọc bích</i>. Để làm nổi bật cái màu xanh tươi sáng, lấp lánh của Đà giang, nhà văn đã phân biệt với <i>màu xanh canh hến</i> của nước sông Gâm, sông Lô. <i>Mùa thu, nước sông Đà lại lừ lừ chín đỏ</i>. Và đặc biệt chưa bao giờ con sông lại có <i>màu đen như thực dân Pháp đã đè ngửa con sông ta ra đổ mực Tây vào và gọi bằng một cái tên lếu láo – sông Đen</i>	– Bằng sự khẳng định này, Nguyễn Tuân không chỉ tôn vinh vẻ đẹp của dòng sông mà còn trực tiếp bày tỏ tình cảm yêu mến đối với sông Đà, niềm tự hào về vẻ đẹp của con sông xứ sở.
Khi đi bộ bên bờ sông	– <i>Cảnh ven sông ở đây lặng tờ</i>. Hình như từ đời Lí đời Trần đời Lê quăng sông này cũng lặng tờ đến thế mà thôi. Dòng chảy của sông Đà là dòng chảy của lịch sử, đất nước – <i>Một vẻ đẹp tươi mới, tràn trề nhựa sống, như bắt đầu một mùa nảy lộc sinh sôi: nương ngô nhú lên mấy lá ngô non đầu mùa, cỏ gianh đồi núi đang ra những nõn búp, đàn hươu cúi đầu ngón búp cỏ gianh đẫm sương đêm</i>	– Những câu văn của Nguyễn Tuân như những giai điệu êm ái, trữ tình, vừa làm sống dậy những vẻ đẹp của đời sống hiện đại

	– vẻ đẹp hoang sơ, cổ kính tồn tại như một vịnh hằng của tự nhiên: bờ sông hoang dại như một bờ tiền sử. Bờ sông hồn nhiên như một nỗi niềm cổ tích tuổi xưa.	vừa đưa người đọc trôi về những miền kí ức xa xăm của một thời đã qua nay chỉ còn vang bóng.
→ Nhìn sông Đà như một cố nhân, Nguyễn Tuân cảm nhận rõ nét cái chất đầm đầm âm âm thân quen của con sông và nhất là cái chất thơ như ngấm vào trong từng cảnh sắc thiên nhiên sông Đà. Sông Đà được nhìn như một cố nhân, thể hiện mối tri âm, tri kỉ của tác giả với con sông Tình tri kỉ của người xưa như truyền những xúc cảm “đầm đầm, đầm âm” cho Nguyễn Tuân gặp lại sông Đà. → Với Nguyễn Tuân, thiên nhiên không thuần túy là thiên nhiên, thiên nhiên cũng là một sản phẩm nghệ thuật vô giá của tạo hóa. Cần phải trân trọng và làm phát lộ các vẻ đẹp của nó. Qua hình tượng sông Đà nhà văn muốn kín đáo thể hiện tình cảm yêu mến tha thiết và say mê đối với thiên nhiên đất nước. Thiên nhiên chính là phong, nền cho sự xuất hiện và tôn vinh vẻ đẹp con người mà ở đây là người lái đò trên dòng sông hung bạo và trữ tình.		

